

DnoVAASA/235/00.04.00/2022

104 § Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kaupunginhallitus

31.3.2022

104

Konsernihallinnon johtaja Jari Karjalainen, 040 669 4464, jari.karjalainen(at)vaasa.fi
Hyvinvointijohtaja Virve Flinkkilä, puh. 040 512 8830, virve.flinkkila(at)vaasa.fi

Oheismateriaali

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta
Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/20925/2021

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Lakiuudistusten tavoitteena on, että molempien lakien uudistuksella tehtäisiin ne välttämättömät muutokset, joita hyvinvointialueiden sote-järjestämisvastuusta seuraa.

Vastaus lausuntopyyntöön tulee toimittaa Työ- ja elinkeinoministeriöön 5.4.2022 mennessä. Lausuntopyyntö on julkaistu Lausuntopalvelussa 22.2.22.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toteutui kesällä 2021 annetulla lainsäädännöllä koskien uusia hyvinvointialueita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä. Vuoden 2023 alusta alkaen järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista siirtyy kunnilta hyvinvointialueille.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annettua lakia (Typ-palveluja koskeva lainsäädäntö) ja kotoutumisen edistämisestä annettua lakia sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvastuun siirtymisen johdosta. Lisäksi säädettäisiin hyvinvointialueille uusi tehtävä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden tuen järjestämisessä.

Kotoutumisen edistämisestä annetun lain osalta esityksellä turvattaisiin lisäksi maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla saamien sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden järjestäminen jatkossa, kun sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Mikäli uudistusta ei tehtäisi, hyvinvointialueet eivät voisi hakea valtiolta korvauksia ja kyseisten palveluiden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia voisi olla haastavaa kattaa muuten. Uudistuksella mahdollistetaan jatkossa yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut kotoutumislain palveluiden parissa oleville maahanmuuttajille. Alaikäisten osalta esityksellä pyritään turvaamaan perheryhmäkotien toiminnan jatkuvuus ja lasten hoiva, huolenpito ja kasvatus.

Lausunto on valmisteltu Hyvinvointipalveluissa Vaasan kaupungin työllisyyden sekä kotoutumisen palvelujen esihenkilöiden johdolla, yhteistyössä alueen kuntien, Typ-johtajien ja Hyvinvointikuntayhtymän kanssa.

Lausuntopyyntö työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta

Muutos Hyvinvointialueista sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavana toimijoina on todettu tarpeelliseksi. Kunnan rooli monialaisten palveluiden tuottamisessa jää kuitenkin vuoden 2023 jälkeisen ajan osalta hallituksen esityksessä epäselväksi. Mikäli työllisyys hoito kokonaisuudessaan tulee jatkossa siirtymään kuntien järjestämisvastuulle, siitä tullaan säättämään erikseen. Tässä kohtaa Kuntakokeilu-kuntien ja kokeiluun kuulumattomien kuntien erilainen tehtävä tulee lainsäädäntö-valmistelussa huomioida ja varmistaa, että monialaisen palvelun asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut.

Lakiluonnoksen 1 § koskevilla säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lakiuudistuksella ei ole tarkoitus heikentää kuntien mahdollisuutta tarjota muita työllistymistä edistäviä palveluja vapaaehtoisesti TYP-asiakkaille. Kunnan näkökulmasta ongelmallista on se, ettei lakiluonnoksessa käsitellä lainkaan sitä, miten kuntien vapaaehtoisesti antamien työllistymistä edistävien palvelujen tarjoaminen TYP-asiakkaille käytännössä toteutetaan siten, että asiakkaat saavat palvelut ja tuen oikea-aikaisesti ja siirtymät palvelutasolta toiselle varmistetaan.

Lakiluonnoksen 2 §:ää koskevassa perustelussa esitetään, että aloite monialaisen yhteispalvelun tarpeesta voisi tulla nykyistä useammin myös kunnalta. Aloitteita ei kokeiluun kuulumattomilta kunnilta voi tulla, koska vai kokeilussa mukana olevat kunnat saavat työmarkkinatuella olevien listaa Kelasta. Näissä kunnissa ainoa keino, jonka kautta kunta voisi ohjata henkilön monialaiseen yhteispalveluun on tehdä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:n mukainen yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvoimiseksi. Tässäkin korostuu kokeilualueiden kuuluvien ja niihin kuulumattomien kuntien erilainen asema ja monialaisen palvelun järjestämisessä eriarvoisuus jatkuu ensimmäisen hyvinvointialueiden toimintavuoden ajan.

TYP-laissa olisi tarpeen huomioida hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut ja koulutuspalvelut, velvoitetyöllistäminen (Laki 1366/2014, 11.luku 1§), palkkatukityöllistäminen (Laki 1456/2016, 3§) sekä kuntalain säädökset siitä, että kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät (Kuntalaki 410/2015, 7§). Kunnan palveluiden huomioiminen laissa tukisi asiakkaan oikeutta tarpeenmukaisiin palveluihin ja mahdollistaisi työllistymistä edistävien palveluiden monialaisen yhteensovittamisen tarkoituksenmukaisella tavalla sekä päällekkäisyyksien ja palveluiden väliinpuotoamisen välttämisen.

Vaasan kaupunki esittää kunnan lisäämistä TYP-toimijoiden joukkoon lain eri pykälissä. Lisäksi esitetään 4 § muotoilua seuraavasti:

Työ- ja elinkeinotoimisto, hyvinvointialue ja työtön työnhakija laativat 3 §:ssä tarkoitetun kartoitusjakson aikana yhdessä monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen mukaisista työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista, terveyden, hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämisen palveluista sekä koulutus- ja sivistyspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Kunta ja Kansaneläkelaitos osallistuvat asiakkaan suunnitelman

laadintaan, seurantaan ja tarkistamiseen työnhakijan palvelutarpeen edellyttämällä tavalla.

Lausuntopyyntö kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Kustannusten korvaaminen (luku 6)

Hallituksen esitys koskee Kotoutumisen edistämisestä annetun lain uudistuksessa kustannusten korvausten jakautumista kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Pakolaisten vastaanotosta maksetaan sekä laskennallista korvausta että korvausta toteutuneista kustannuksista. Näkemyksemme on esityksen mukainen eli kustannusten korvaukset haettaisiin sieltä missä ne ovat kertyneet. Hyvinvointialue hakisi toimeentulotuesta, sote-palveluissa toteutuneista tulkkaus-kustannuksista, erityiskustannuksista (10-vuotiskorvaus), jälkihuollon tukitoimista ja ihmiskaupan uhrien erityiskustannuksista korvaukset suoraan. Kunnan osuudeksi jäisi laskennallisten korvausten lisäksi kunnassa toteutuneet kustannukset tulkkauksista, kiintiöpakolaisten vastaanottoon liittyvät kustannukset, korvaukset alkukartoituksen järjestämisestä ja mahdollisesti erityiskustannukset sivistystoimissa. Tässä erityiskustannuksia kertyy myös sote-palveluihin- kuinka jakautuisi kunnan ja hyvinvointialueen välillä? Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuntia tekemään alkukartoituksen pyynnöstä henkilölle, joka ei ole te-palveluiden asiakkuudessa. Alkukartoituksen kustannusten korvaus tulee säilyä kunnassa.

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten tuen ja asumisen järjestäminen (27-28 §)

Hallituksen esityksessä esitetään perheryhmäkotien toiminnan siirtämistä hyvinvointialueelle. Vaasassa ei ole alaikäisyksikköä ilman huoltajaa maahan tulleille lapsille ja nuorille. Lähin yksikkö sijaitsee Oravaisissa, josta nuoria muuttaa Vaasaan tullessaan täysi-ikäiseksi. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleet lapset ja nuoret tarvitsevat erityistä tukea. Tuen tarve ei välttämättä poistu, mikäli huoltaja myöhemmin saapuu maahan. Sosiaalityöllä on tärkeä rooli tämän kohderyhmän tukena. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleet lapset ja nuoret, jotka ovat yhä valtion laskennallisen korvauksen piirissä, siirtyvät sekä kunnan kotouttamispalveluiden, että suoraan hyvinvointialueen sosiaalityön asiakkuuteen (kotouttamislain mukainen jälkihuolto-oikeus, kunnes nuori täyttää 25-vuotta). Meillä Vaasassa kunnallisena toimivan kotouttamispalveluiden yksikön rooli on vastata kotoutumisen edistämisestä kotouttamislain mukaisesti, sosiaalityössä on mahdollista hankkia nuorelle tukipalveluita mm. asumiseen, arjenhallintaan ja koulunkäyntiin liittyen. Nuoren ympärillä saattaa olla kolme toimijaa, joiden roolit voivat olla nuorelle epäselviä (sosiaalityöntekijä, kotouttamisvastaava ja kotouttamisohjaaja, sekä ostopalveluna hankittu tukihenkilö). Tämä vaatii yhä selkeyttämistä.

Muut hyvinvointialueisiin liittyvät muutosehdotukset

Vaasassa on toimittu jo vuodesta 2020 lähtien siten, että kaikki kotouttamispalveluiden asiakkaat eivät ohjaudu sosiaalityön asiakkuuteen. Palvelutarpeen arviointi käynnistetään, mikäli asiakkaan tilanteesta nousee huoli. Kotouttamislain mukaisen jälkihuollon nuoret ja ihmiskaupan uhrit ovat ainoat suoraan pitkäkestoisen sosiaalityön asiakkuuteen siirtyvät henkilöt. Kiintiöpakolaisten osalta ei kaikilla ole sosiaalityön palvelutarvetta. Monille riittää kunnassa tarjottava kotoutumisen tuki.

Kaupunginjohtaja TH

Kaupunginhallitus hyväksyy

- 1) lausuntopyyntövastauksen luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta. Lausuntoa voidaan täydentää Kuntaliiton lausunnossa esiin tulevilla seikoilla.
- 2) lausuntopyyntövastauksen koskien lakiehdotusta kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja toimittaa sen Työ- ja elinkeinoministeriöön.

Päätös Päätettiin ottaa käsittelyyn.

Merkittiin, että esittelijänä toimi konsernihallinnon johtaja Jari Karjalainen.

Päätösesityksen kohdat 1-2 hyväksyttiin.